

גיליון מספר 32 – מרס 2015

טיפים שימושיים לכתיבה - משולחנו של צוות העברית באכסניית הלשון במכללה¹

התאהבתי בה..... בלשון העברית!

והפעם:

'הכנסת אורחים' היגד על ההגדה

מילים מן הארמית בשולחן הסדר²

פותרים ב-א ומסיימים ב-ת --- ארמית

א הא לחמא עניא לאחר הקידוש ואכילת הכרפס מופיעה פסקה [בת 3 משפטים] הכתובה בארמית. שלושת המשפטים שבפסקה לא נתחברו כאחד, ולא בכל הנוסחים מופיעים השלושה.

ארמית	עברית
הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים;	ובשפתנו: זהו לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים. הערה: נראה כהוראה לילדים או כתשובה לשאלת הילדים או יש הגורסים: לחם עני, לחם שעונין עליו דברים (פסחים קט"ו, ב).
כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח;	ובשפתנו: כל הרעב יבוא ויאכל, כל הצריך יבוא ויפסח. הערה: הזמנה לעניים להשתתף בסעודת החג, והוא דומה למה שמצוי בתענית כ, ב: כל מאן דצריך ליתי וליכול.
השתא הכא, (לשנה הבאה) לשתא דאתיא בארעא דישראל. השתא עבדי, (לשנה הבאה) לשתא דאתיא בני חורין.	ובשפתנו: השנה כאן, לשנה הבאה בארץ ישראל. השנה עבדים, לשנה הבאה בני חורין. הערה: למדים מתוכו שנתחבר בגלות (הציפייה למקום: בארעא דישראל ולחופש: בני חורין).

העם דיבר בלשון הארמית. לפיכך היה צורך לחבר דברי הגדה בלשון זו לפשוטי העם, לנשים ולילדים שלא ידעו עברית. יש הסוברים כי פסקה זו זמנה עתיק עד מאוד ובצורתה זו הופיעה לאחר החורבן. יש הסוברים שפסקה זו הייתה הנוסח של יהודי בבל בזמן בית שני.

צא ולמד - פסקה זו היא צירוף של שלושה עניינים שמקורם במנהגים של העם ולא פסק של חכמים. המנהגים הם מתקופת התלמוד וייתכן שמן התקופה שאחריה.

¹ ד"ר עדית שר מרכזת, שיר בן-דוד

² מקור: דניאל גולדשמידט (1960), הגדה של פסח מקורותיה ותולדותיה במשך הדורות, ירושלים: מוסד ביאליק.

'חד-גדיא' - שיר שנתקבל להגדה:

זמן - כנראה לא לפני המאה הטי"ו; מופיע, בניסוחים שונים, באגדות שמסוף המאה הטי"ז

ואילך

מקור - בשירי עם [המוצא אינו ברור]

מטרה - לשעשע את הילדים שלא יירדמו

לשונו - ארמית לקויה

מחברו - כנראה בן ארצות המערב, ויש לו מקבילות מרובות

צורתו - מאזכרת שירים גרמניים ידועים

רעיון עיקרי - יש דין ויש דיין [כנראה הוכנס על ידי מחבר יהודי]

ה'נפשות הפועלות' בשיר חלקן הרב כתובות בארמית:

גְּדִיא - הגדי; שְׁנָא - החתול; כְּלָבָא - הכלב; חוּטְרָא - המקל; נוּרָא - האש; מִיָּא - המים;
תוּרָא - השור;

השוחט; מְלָאךְ הַמְּוֹת ו...הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

השיר פותח ומסתיים גם הוא בארמית:

דָּבָן אַבָּא בְּתַרְי זִוְזִי. חַד גְּדִיא חַד גְּדִיא.

חג שמח!